

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע" – לקראת חנוכה ראש הישיבה

במדרש מובא (בראשית רבה ב', ה'): "רבי אבהו ור' חייא רבה. רבי אבהו אמר: מתחלת ברייתו של עולם צפה הקב"ה במעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים, הדא הוא דכתיב (תהלים א) 'כי יודע ה' דרך צדיקים וגו''. 'והארץ היתה תהו ובהו' – אלו מעשיהן של רשעים. 'ויאמר אלהים יהי אור' – אלו מעשיהן של צדיקים. אבל איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשה אלו ואם במעשה אלו. כיון דכתיב 'וירא אלהים את האור כי טוב', הוי במעשיהן של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהן של רשעים".

זהו מדרש תמוה ביותר. המדרש מגדיר אנשים כרשעים, ובכל זאת "איני יודע באיזה מהם חפץ". האם יש ולו הוה אמינא שהקב"ה חפץ במעשיהם של רשעים?

החושך – אלו מעשיהם של רשעים, עשוי להיות בטיול לאור גדול. הרשעות נובעת, לפעמים, מאור גדול מאוד, הגורם לבלבול ולמהפכה. דוגמא לכך ניתן לראות במעשה, שכמוהו דאי היו רבים. חברותא יושבת ולומדת בישיבה בעיר אחת ברוסיה של תקופת המהפכה הקומוניסטית. הגיעו השניים לסוגיית "חציין מקודשת לוי", שנושאה נראים רחוקים מאוד מן המציאות ומן השכל הישר. אחד הלומדים יצא לשאוף אויר צח, ולהינפש מעט מן הסוגיא ומנושאה, והנה שומעות אחניו קול צעקות וקריאות. הוא מתקרב, ורואה כי זהו אולם בו מתקיימת אסיפה חשאית של המהפכנים. אחניו שומעות קריאות: "אנו נתקן את העולם", "די לפער החברתי". ועוד כהנה וכהנה. לבו נפעם. מעולם לא שמע דברים מסוג אלה, והם נראים לו גדולים וחשובים. הוא חוזר לבית המדרש לתפילת המנחה, ומספר לחבירו את אשר ראו עיניו. חבירו נרעש: אסור לשמוע את דבריהם, אסור לעסוק בדברים מחוץ לבית המדרש ולתורה. אם כך קרה לך – אפילו שאיפת האויר שמחוץ לבית המדרש מסוכנת עבורך. אולם הוא לא נרגע, וכעבור כמה ימים הצטרף למהפכנים. לימים גדלו שני הנערים. האחד היה מראשי התנועה הסוציאליסטית בארץ ישראל, ושמה זכה להיות שר בממשלה (מטעם מפא"י), וחבירו גדל בתורה והיה לרב ואב"ד דק"ק יהופיץ ת"ו. מי מהם גדול יותר?

אין זו שאלה פשוטה כלל ועיקר. כעת מובנת אמירת המדרש: "איני יודע באיזה מהם חפץ". האם מעשיהם של הרשעים שרצו לתקן עולם טובים פחות ממעשיהם של צדיקים שלא עסקו בתיקון העולם? איני יודע... עד שבאה התורה ואמרה: "וירא אלהים את האור כי טוב". ה' חפץ באור ולא בחושך. אף שהאור הוא מצומצם וקטן יותר מהחושך – בו חפץ הקב"ה.

בשמירת התורה והמצוות כתיקונן – זו הדרך בה מתגלה האור האלוהי. שני הכתובים מכחישים זה את זה. האור והחושך קיימים זה לצד זה וסותרים זה את זה. האור הוא הטוב, ובו חפץ ה'. אמנם, התורה והחושך נראים מושכים יותר וגדולים יותר. זוהי עוצמה גדולה, אך אין זו עוצמה של בנין, אלא של תהו, של חוסר סדר ופריצת מסגרות. ה' חפץ באור, שכן האור, הנראה קטן ומצומצם – כשמירת התורה והמצוות כתיקונן – הוא הלבוש לאורות היותר גדולים והדרך להופעתם במציאות העולם הזה.

דבר זה מלמדנו על אחריותנו לדרך בה התורה מופיעה. הרב קוק זצ"ל תלה את צרות הדור ויסוריו בנקודה מרכזית אחת (אגרות ראי"ה ח"ב, אגרת תפ"ג):

"...אמנם לעולם לא נוכל להתעלם מהתרופה הכללית הכוללת את הכל, ושעזיבתה היא שגרמה לנו את נפילתנו, והוא הדבר מה שאני בעניי ובמר נפשי רגיל לקרא, לשנות ולשלוש מאות ואלפים פעמים, ועזבו את נשמת התורה".

מדוע עזיבת נשמת התורה היא כל כך מרכזית?

אחת הנקודות שיש בעניין זה, היא האחריות על הצורה בה התורה מופיעה בדור.

במשל שהובא לעיל, שמע אדם על הקריאה לתיקון העולם, ועזב את התורה. מדוע לא הלך אותו בחור לרבו, ושאלו מהי השקפת התורה על עניינים אלה, כיצד חושבת התורה לפתור את הפערים החברתיים, ולתקן את העולם?

כנראה, היה ברור לו שהתורה לא עוסקת בשאלות אלה. התורה קובעת מה מותר ומה אסור (בעיקר מה אסור), ומה לתורה ולתיקון העולם?!

הופעת נשמת התורה, החלקים בתורה העוסקים בשאלות הגדולות של הנהגת הקב"ה את העולם, תיקונו ומחותו, תגרום לכך שאנשים רבים יוכלו למצוא עצמם בתורה. כל מי אשר שאלות ומחשבות גדולות מתרועעות בתוכו – ימצא את מקום מנוחתו בתורה, מתוך עיסוק בנשמתה ובחלקיה הפנימיים.

בחנוכה, קבעו חכמים את ההודאה לה' בדרך של הדלקת אור על פתח ביתו מבחוץ. עניינו של חנוכה הוא הארת רשות הרבים – כל פרטי המציאות השונים והנפרדים – באור האלוהי. הבנת מהותו של האור והופעתו בצורה הנכונה, היא חלק מעניינים של ימים אלה.

מתוך השיעור שהועבר בי"ט בכסלו תשס"ו. השיעור המלא נמצא באתר הישיבה

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרה וברש"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חזנים כחננוז הכא...

1. מה ההבדל בין איך שהתורה כתבה על עשיו לבין איך שכתבה על יעקב?

2. מה היה בבור הריק?

3. מדוע לא התנחם יעקב על "מות" יוסף?

"כל ימי היות יעקב בגולה אצל לבן הרמאי לא חפץ כלל לישב בשלוח. ועתה כשבא לארץ ישראל ביקש לישב בשלוח..."

(הרב ראובן מרגליות זצ"ל, "דברים בעינים", עמ' 50)

בתחילת הפרשה נאמר (בראשית ל"ז, ג'): "וַיִּשְׁתָּאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִקַּל כְּנָיו כִּי בֶן זָקֵנִים הוּא לֹו וְעֵשָׂה לוֹ כְּתָנֶת פְּסִים".

השפת אמת מסביר את ענין הבגד, ומתוך כך נבין גם את ענין כתונת הפסים שניתנה ליוסף (פרשת ויגש תל"ט): "בפסוק 'לכולם נתן לאיש חליפות שמלות כו' נתן כו' חמש חליפות שמלות כו'". והענין הוא כי הפנימיות לעולם אחד אבל המלבוש מתחלף כפי מדרגות האדם עולה ויורד כמ"ש פושטת צורה ולובשת צורה. ובדאי התועלת שבא ע"י הגלות הוא תיקון המלבוש. לכן ביציאת מצרים כתיב כלי כסף וכלי זהב ושבלות חביב מן הכל ע"ש ברש"י דברי הז"ל. ויוסף נתן להם זה הדרך איך יוכלו להתלבש בכל אלה לבושים שונים כמו שהראה להם יוסף שלא הכירוהו אם כי הי' עומד בצדק".

האדם מגיע בימי חייו למציאותיות משתנות והתמודדויות שונות. החכמה הגדולה היא שהאדם יישאר אותו האדם - שהפנימיות תישאר אותה פנימיות.

היכולת של האדם לקחת את אותה פנימיות וליישם אותה ולהתאים אותה למציאות המשתנה בלי שהנקודה הפנימית בו תשתנה, זו חכמה גדולה וזה מבחן גדול. זה הדבר שנקרא לבוש - הלבושים של האדם. הבגד הוא חיצוני לאדם והוא משתנה לפי הנסיבות. הבגדים זה לא האדם, הם הלבוש החיצוני שיש לאדם והם מבטאים את המציאותיות השונות והמתחלפות שעוברות על האדם.

בדרך כלל, אדם משתדל לחיות את חייו בסביבה שלא משתנה יותר מידי, הוא מוצא את המקום המתאים לו. כל שינוי גורם ללחץ ומתח וזה לא דבר רצוי בעיניו. פעמים רבות כשהמציאות מתחלפת, המציאות הסובבת אותו משפיעה, וזה גורם לאדם להשתנות.

אם התוך הוא אמיתי ונכון, כל שינוי כזה הוא פגם ובעיה. אם הלבוש משתנה ומשפיע עליך - זו תקלה. אם אדם נמצא בשיבה ומתפלל בכל יום במניין, וכאשר הוא נמצא בביתו הוא לא מתפלל במניין - זו תקלה משום שהלבוש, כלומר הסביבה משכיבה, משפיעה עליו. זה לא טוב אך זה דבר מאוד טבעי שקורה. החכמה הגדולה היא היכולת לדעת לשמור את הנקודה הפנימית האמיתית כך שאתה תישאר אותו אדם בכל התחלפות של הנסיבות.

זה מה שנקרא בספרים "תיקון המלבושים" - היכולת לתקן את הלבוש. איך שלא יהיה אתה נשאר עם אותה נקודה פנימית. השפת אמת אומר את

על עבודת המידות

ראש הישיבה

"כָּל מְצוּתֶיךָ אֶמְוֶנֶה שְׁקֵר רְדֹפְנִי עֲזָרְנִי" (תהלים קי"ט, פ"א).

המפרשים שואלים, מה הקשר בין תחילת הפסוק לסופו. כל חלק בפסוק בפני עצמו - מובן. "כל מצוותיך אמונה" - קיום המצוות נובע מאמונה בה'. "שקר רדפוני עזרני" - כאשר רודפים אותי אנשי שקר - עזור לי להינצל מהם.

מה הקשר בין שני החלקים?

נראה, שאמונה, היא ההיפך משקר. סופו של הפסוק אומר, שאנו חיים ב"עלמא דשקרא", והשקר רודף אותנו. אנו חיים בעולם שבו דברים חסרי ערך עומדים בראש סולם העדיפויות, דברים ערכיים כמו אמת ואמונה - מונחים בקרן זווית. למשל, עולם הספורט. אנשים שרוצים להרוויח מהענין, משקיעים הרבה כדי שכל אחד ואחד ירגיש, שאם הוא לא צופה במשחקים - הוא מחוץ לעניינים לגמרי. יש ליגות, ותחרויות עולמיות, ושידורים חיים - והכל נועד למשוך את הצופה. פסיכולוגים רבים עמלים כדי לגרום ליצור אווירה ש"אם אתה לא שם - אתה לא קיים". וכך כולם נמשכים אחרי שידורי הספורט, ומרגישים שאם הם לא ידעו בזמן אמת מה קרה בכל רגע ורגע במשחק - חסר להם משהו משמעותי.

כשהושבים על זה - כל אחד מבין שזה שקר. אנחנו צופים ומתלהבים ומתרגשים - והם צוחקים עלינו ומרוויחים את הכסף. נוצרת תחושה, שאם אתה לא יודע כמה דפי גמרא - זה לא נורא. אבל אם אתה לא יודע את מספר החולצה או מספר הנעליים של שחקן פלוני - זה נורא ואיום.

השקר רודף אותנו, והוא מצוייד בדור שלנו בכלים רבים, יותר ממה שהכיר דוד המלך כשהוא כתב את הפסוק... יש פרסומות וכותרות ושידורים בלתי פוסקים. הצופה מתחיל לחשוב שזה באמת חשוב. אם זה לא היה חשוב -

במוצאי שבת וישלח (ט"ו בכסלו) התקיים שיעור לבוגרים של ראש הישיבה, בבית המגרש הדר גנים בפתח תקוה. הגיעו כ-80 בוגרים ששמעו שיעור על משמעות הצעידה בדרך ארוכה. הרב גם ענה לשאלות הבוגרים. תודה לאביעד בטש (מחזור כ"ח) על ארגון השיעור. ניפגש בע"ה בשיעורים נוספים.

הביטוי "פושטת צורה ולובשת צורה" - אלו ביטויים מעולם המושגים של בגד, הצורה מתחלפת אך הגרעין והיסוד נשאר אותו יסוד.

התועלת שבאה ע"י הגלות היא תיקון המלבוש. ניתן לראות בכך בעיה וניתן לראות בכך עבודה. הירידה אל הגלות באה לבטא את תיקון המלבוש, מכיוון שכאשר עם ישראל נמצא בגלות, כל הסביבה שעוטפת את הנפש היהודית, מקשה עליו גלות את מה שיש בו. היכולת הזו גם בגלות לתקן את הלבושים הללו ולדעת שאתה נשאר באותה מדרגה רוחנית גבוהה, זו אחת המטרות הגדולות שיש בגלות. הגלות היא מסתירה, היא חשיכה, הכיסוי הגדול של האור, אך בסוף מתברר שהגלות מביאה להתגלות. ההתגלות הגדולה עולה מתוך הדבר הזה, מתברר שהאור הזה נמצא למרות שהוא עטוף בכל מיני לבושים. גם שם הוא נמצא והוא קיים.

זהו הסוד בכך שבני ישראל העלו ממצרים את המלבושים שלהם בנוסף לכלי הכסף וכלי הזהב. הקב"ה הביטח לאברהם: "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית ט"ו, י"ד). בראש ובראשונה הכוונה לרכוש רוחני גדול, רכוש שהגלות נתנה להם. השמלות חביבות עליהן מהכל. ביציאת מצרים בני ישראל הצליחו לקחת את הדבר הזה איתם, ואת הדרך הזאת נתן להם יוסף.

יוסף הוא זה שנשלח ראשון לגלות ויש בו הכוח המיוחד הזה לגלות את אותה יכולת מופלאה של תיקון הלבושים. האחים מגיעים למצרים ולא מכירים אותו, כי מצרים היא מקום הגלות וההסתור. מבחינה חיצונית זה נראה משהו אחר לגמרי, אך "הוא יוסף הצדיק מתחילתו ועד סופו" כפי שאומרים הז"ל. הנסיבות אולי משתנות אך הוא נשאר יוסף הצדיק, לא השתנה בו שום דבר. הכוח הזה לעמוד בכל ההשתנויות השונות, זה הכוח של חליפות בגדים.

את הכוח המיוחד הזה מעניק יעקב ליוסף. זו כתונת הפסים שבניתנה יעקב נתן ליוסף את הכוח והיכולת לעמוד ולהתמודד בכל המציאותיות הללו. זהו לא בגד עם צרות אלא בדיוק ההיפך. הבגד מאפשר ליוסף להישאר אותו יוסף חרף הצרות. זו היכולת של יוסף להישאר בדרגה העליונה שלו. זו כתונת הפסים - זה לא בגד אחיד אלא פעם ככה פעם ככה, יש כל מיני צורות על הבגד הזה. זו מתנה יקרה מאוד ליוסף ולעם ישראל בהמשך הדרך.

מתוך שיעור שניתן בתאריך ח' טבת תשס"ח

לא היו מדברים על זה כל כך הרבה, ומפרסמים את זה בשלט כל כך גדול... על סיום מסכת לא עושים שלטי חוצות. אולי על סיום הש"ס... אבל משחק כדורגל - איך אפשר לפספס?

קשה לעמוד מול השקר, ולכן דוד המלך מבקש: "שקר רדפוני - עזרני". אלמלא הקב"ה עוזרו - אינו יכול לו.

מול השקר הזה אומר דוד המלך: "כל מצוותיך אמונה". האמת נמצאת במצוות. שם מתרחשים הדברים באמת. זו האמת, אבל קשה לומר אותה ולחיות אותה, ולכן אני זקוק לעזרה.

מילדותו האדם משתוקק להרגיש שייך, להיות חלק ממשו. כאשר כל העולם סובב סביב הכדור והמגרש, קשה מאוד לעמוד מנגד ולומר: המצוות זו האמת והאמונה. לכן אנו זקוקים לעזרה.

אנו זקוקים לתפילה ולהרבה סייעתא דשמיא כדי שנוכל להתמודד עם היצר, עם השקר שרודף אותנו בכל מקום.

הרבה מידות מקולקלות נובעות מהשקר - זה המקור של האגו של האדם, שגורם לו להיפגע או לקנא, לראות דברים בביקורתיות ובעין רעה. כל הדברים הללו נובעים מהשקר שיש בעולם, שאנו לא רואים את העולם כפי שהוא באמת. לנו אנו מבקשים מה' שיעזור לנו להגיע לאמונה, ועל ידי האמונה נוכח למבט הנכון על העולם, לעין טובה, להתייחסות נכונה לכל אדם ולכל אירוע.

למרות השקר שעוטף אותנו, למרות שלפעמים האמת נסתרת והאמונה לא נראית לעינינו - אנו צריכים להאמין בעצמנו שאנו יכולים להגיע לאמונה בה'. "צדיק באמונתו יחיה" - האמונה נמצאת בתוכנו, היא מקור החיים שלנו. יש לנו כח להאמין בעצמנו ובכח שנתן לנו הקב"ה להתמודד מול עולם השקר.

מתוך שיחת מוסר שניתנה בתאריך כ"ב מרחשוון תשפ"ב

